

Development of Science and Technology: A Mechanism for Selecting and Implementing Priorities

<http://www.openconference.us/index.php/France>

LINGUOCULTUROLOGICAL PROPERTIES OF ANTONOMASIES. IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES.

Achilova Risolat A`zamovna

Senior lecturer of Bukhara State University

risolat_lola@mail.ru

Tel: 90-637-05-05

Annotatsiya: Mazkur maqolada o`zbek va ingliz tillarida antonomaziyaning turlari va ularning asarlardagi vazifalari misollar orqali yoritilgan. Bundan tashqari, ikkala tilda antonomasiyaning o`xshash va farqli tomonlari xulosa qilib o`tilgan va lingvokulturologik tadqiqi yoritilgan .

Kalit so`zlar: antonomasia, trope, mifalogiya, metonimik, publitsistik, ritorik, kontekst.

Annotation: This article describes the types of antonomasia in Uzbek and English and their functions in the works with examples. In addition, the similarities and differences of antonyms in both languages are summarized and the linguoculturological study is described.

Keywords: antonomasia, trope, mythology, metonymy, journalistic, rhetorical, context.

Antonomaziyani ikki nuqtai nazardan aniqlash mumkin. Birinchisi, asosan adabiy tilda ishlatiladigan nutq figurasi sifatida, bu ma'noda u "trope" ning asosiy kontseptsiyasi ostida yuzaga keladi, u ritorikada atama bo'lib, denotativ jihatdan mos keladigan so'z o'rnini bosuvchi masalan, metafora iboralarini ifodalaydi. [Bussmann, 1996: 1227]. To'g'ri o'tni qayta nomlangan "apellyativ" (umumiy ism) yoki perifraz bilan almashtiradi, masalan, Qudratli Xudo, Ikki asrlik shahar-Rim. Bu ham teskari yo'nalishda ishlaydi tegishli otning apellyatsion ishlatilishi, masalan. Odisseya yoki G'arbiy Parij-San -Fransisko ikkinchisi, uslubiy qurilma sifatida ko'proq so'zni o'ziga almashtirishi, ya'ni lingvistik turlanish, aksentuatsiya yoki tushuntirish maqsadida so'z kengaytirilgan va rang -barang ifoda bilan almashtiriladi. Berlin - "bo'linib ketgan shahar", Irlandiya - "Zumrad oroli". Ta'rif - bu perifrazning o'ziga xos turi [Kagramanov, 2003: 23].

Bu hodisaning tabiati Galperin tomonidan tushuntirilgan (1974) antonomaziya mantiqiy va nominal ma'nolarning o'zaro ta'siriga asoslangan va bu ma'nolar bir vaqtda amalga oshirilishi kerak. Agar kontekstda faqat bitta ma'no amalga ohsa, u bezorilik va boykotdagi kabi stilistik vosita emas, bu so'zlar bosh harflarini yo'qotgan tegishli ismlarga qaytadi.[Galperin,1974: 164].

Yuqorida aytib o'tganimizdek, antonomaziya odam yoki joy nomidan umumiy ot, fe'l yoki sifat yasashni o'z ichiga oladi. Shunga ko'ra, bu jarayonning turlicha qarashlari tufayli antonomaziyaning har xil turlarga bo'lishi mumkin. Masalan, Buxardit va Nerlich antonomaziyaning har xil turlarini mazkur figuraning har xil semantik mexanizmlariga taalluqli. uni ikki turga ajratadilar: metonimik va metaforik. Birinchi mexanizm tegishli ism o'rniga oddiy otdan foydalanish bilan bog'liq, masalan, "momaqaldiroq" "Zevs" degan ma'noni anglatadi. Skrebnev (1994) ifodalagan metaforik yoki "metaforik" antonomaziya-bu o'ziga xos xususiyatlari ma'lum bo'lgan asl nusxaga o'xshash odamga tegishli ism qo'yilganda. Shunday qilib, ayol erkak Don Xuan nomiga loyiqdir, notiq Tsitseron deb atalishi mumkin. Shuni ham ta'kidlash kerakki, metaforik antonomaziya ko'pincha o'ziga xos ishora

Development of Science and Technology: A Mechanism for Selecting and Implementing Priorities

<http://www.openconference.us/index.php/France>

sifatida qaraladi, (so'z yoki ibora bilan tarixiy, adabiy, mifologik yoki bibliya omiliga bilvosita havola).

U antonomasiani to'rt turga ajratadi:

1. haqiqiy tarixiy shaxsning tegishli ismidan foydalanish (umumjahon yoki ma'lum bir madaniyatga tegishli bo'lishi mumkin): masalan

2. Injil nomlarini ishlatish,

3. mifologik ismlarning ishlatilishi,

4. adabiyotdan olingan tegishli ismlarning ishlatilishi

Metonimik antonomaziya shaxsiyga ism qo'yilgan hollarda kuzatiladi, bu ism egasi bilan bog'liq bo'lgan narsani anglatadi. Masalan bir vaqtlar mavjud bo'lgan (yozuvchi yoki rassom yoki haykaltaroshning ismi).

Antonomaziyaning bu turi ko'pincha og'zaki nutqda va siyosiy nutqda ishlatiladi:

Masalan: Uoll -strit, Daun -strit (AQSh qarorgohi Buyuk Britaniyaning Bosh vaziri) (o'sha erda). Bu erda shuni ta'kidlash kerakki, metonimik antonomaziya masalasi munozarali savol bo'lib qolmoqda. Olimlar bu hodisa bo'lishi kerakmi degan umumiy fikrga ega emaslar

metonimiyaning turlaridan biri yoki metonimik antonomaziya sifatida qaraladi. Kagramanov talqinini talqin qilish to'g'ri emasligini ko'rsatadi rassomning ismini uning san'at asariga antonomaziya sifatida o'tkazish, bu metonimik korrelyatsiya hisoblanadi. Shu bilan birga, Kramsh (1990 antonomaziya u nazarda tutgan mavzu bu metonimik, chunki bu erda biz to'g'ri ishlatishni ko'ramiz ism va bu to'g'ri nom uning xususiyatlaridan biriga aylanadi) taklif qiladi

Antonomaziyaning yana bir tasnifi Vidsozon tomonidan qilingan (1992). Qanday antonomaziya lingvistik va uslubiy bo'lishi mumkin: Lingvistik antonomaziya tegishli ismlar nominalga aylanib, yo'qolganda paydo bo'ladi, ularning yorqin ifodasini anglatadi. (masalan, mackintosh - ilgari bu to'g'ri ism edi). Ammo ba'zi so'zlar tegishli ismlar bilan aloqasini yo'qotmadi va o'zining ifodaliligini saqlab qolishgan. (amakisi Sem - amerikalik, Patric - an Irlandiyalik, Jon Bull - ingliz). Boshqa tomondan, uslubiy antonomaziya an'anaviy ravishda ikki tur bilan ifodalanadi.

a. Boshqa ismga ega bo'lgan biror narsani bildirish uchun tegishli ismdan foydalanish Bu nom bilan bog'liq bo'lgan bir nechta atributlar (masalan: "Eynshteyn") ilmiy daho; "Sulaymon" dono hukmdorni anglatadi).

b. A ga ega bo'lgan referentni ifodalash uchun umumiy atamadan (epitetdan) foydalanish tegishli ism (masalan: Nyu -Meksiko uchun kaktus shtati; temir xonim uchun Margaret Thatcher). Antonomaziyaning bu turi tomonidan keng qo'llaniladi yozuvchilar, satiriklar va hazillar. Amalda har qanday umumiy ot bo'lishi mumkin tegishli ot sifatida ishlatiladi.

v. Bu har doim original. Bunday hollarda, uning ismi birinchi bo'lib ishlatiladi

Bunday nomlar "token yoki tell" nomlari deb ataladi. Ularismning egasi haqida o'quvchiga ma'lumot bering. Bu turdagi antonomaziya asosan otlar tomonidan yaratilgan, kamdan -kam hollarda atributiv birikmalar (Doktor Toza Havoda bo'lgani kabi) yoki iboralar (janob Mr. Uning ismi nima) bo'lishi mumkin. Ba'zida bir vaqtning o'zida epitet va tegishli ismni foydalanishi mumkin. Masalan: "Ha, u odamlarni ham, shaharlarni ham yaxshi bilardi, xuddi tashqarisida yunoncha Penelopaning uyda bo'lishining dahshatli kamchiligi kabi".

Bu misolda "qadimgi yunoncha" epiteti to'g'ri o'rnini bosadi.

Ingliz antonomaziya sinfining vazifalari

Development of Science and Technology: A Mechanism for Selecting and Implementing Priorities

<http://www.openconference.us/index.php/France>

Antonomaziya kesish orqali deyarli barcha nutq qismlari bilan ifodalanishi mumkin. Hozirgi vaqtda antonomaziya foydalanish faqat belleslettres uslubi bilan chegaralanmagan. U ko'pincha publitsistik uslubda va gazeta uslubida uchraydi.

Ammo odamni xarakterlash uchun uning ismi antonomaziyaning yagona vazifasi emas. Sort ma'lumotlariga ko'ra (1989) bu mavhum tushunchani aniq ifodalashga yordam beradi. Bunday hollarda kontekst ajralmas hisoblanadi. Qachon bo'lgan holatlar qiziq tegishli ot o'rniga so'z birikmasi yoki butun ibora shaxsga xos xususiyat ishlatiladi. Bu erda biz bir xil perifraziya bilan shug'ullanamiz desak adashmagan bo'lamiz.

Xulosa

Tadqiqot oxirida ma'lum xulosalarga kelish mumkin. Birinchi guruh antonomaziyaning qo'llashda ingliz va o'zbek tillarida uchraydigan o'xshashliklar bilan bog'liq. Ikkinchisi, bu hodisalarga oid ikkala til tizimidagi farqlar bilan bog'liq.

O'xshashliklar

a. Ingliz va o'zbek tillari bu hodisa ya'ni antonomaziya jarayoni bir xil tabiatiga ega, bu so'zning maqsadi bo'lgan umumiy so'zning ma'nosiga tegishli ot yoki epitet xususiyatlarini qo'shadi.

b. Ikkala tilda ham antonomaziya manbalari har bir tilning chuqur diniy, tarixiy va adabiy kelib chiqishiga bog'liq. Binobarin, bir tildan ikkinchisiga tarjima qilishda ekvivalenti topish ma'nosi xavf ostiga qo'yadi. Ikkala til ham antonomaziyaning turlarini va qo'llanilishini tasniflashda semantik mexanizmlarga bog'liq.

Adabiyotlar ro'yxati.

1. Kagramanov K. R. Antonomaziya kak sredstvo yazikovoy nominatsii: semantika i pragmatika: Avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. -Moskva -2007. – 26 s.
2. Galperin A. (1974). Stylistics of the English Language. London: Blackwell Publications Ltd.
3. Bussmann, H. (1996). Routledge Dictionary of Language and Linguistics Gregory Trauth (tr.). Kerstin Kazzazi (ed.). London: Routledge.
4. Golub I. B. Stilistika russkogo yazyka. 4-e izd. -M.: Ayriss-press, 2003. -Str. 448-451.
5. Andaniyozova D. Badiiy matnda onomastik birliklar lingvopoetikasi: filol. fan. b. fals. dok. diss. avtor. –T.: 2017. -27 b.